

(CATALÀ / ENGLISH)

(CATALÀ)

QUAN L'ART ES DEU A L'ENERGIA DE L'ART

PILAR PARCERISAS

Si als anys setanta i vuitanta del segle XX els espais alternatius es crearen per acollir l'art emergent o alternatiu a les propostes artístiques acceptades pel mercat, als anys noranta els espais alternatius es van convertir en espais subvencionats, complementaris de les grans infraestructures museístiques creades. Sovint, s'han fet ressò del millor art local, que ha estat bandejat del discurs de les grans maquinàries expositives.

MX Espai 1010 obre les portes l'any 1998 al pis principal del número 7 del carrer Llibreteria de Barcelona amb unes pretensions mínimes, adequades a les possibilitats tant econòmiques com d'espai que dues artistes, Nora Ancarola i Marga Ximénez, poden dur a terme des de la seva passió per l'art i energia pròpies. Elles són les fundadores d'aquest espai alternatiu, que ja compleix deu anys.

Des de l' inici, a MX Espai tot és petit, mínim, limitat, menut, comprimit. D'aquí les mostres de petit format, com les convocatòries de Mini Tèxtil Internacional, els cicles d' "Art Mínim" i les seves "Extensions", però no per això la seva ambició conceptual deixa de ser gran. A vegades, ho és en projecció geogràfica, com les convocatòries internacionals d'art tèxtil, altres ho és en diversitat de pràctiques i disciplines. Hi hem vist instal·lacions, vídeos, exposicions de gravat, d'art tèxtil, presentacions de llibres d'art, poesia i llibres d'artista. També s'hi han dut a terme conferències, debats i concerts musicals.

MX Espai no ha estat aliè a propostes d'art nou i emergent, com el cicle "Novíssims" ni tampoc a propostes més desplaçades, incertes i arriscades, que no havien vist la llum fins presentar-se amb total llibertat a les estances d'aquest principal, restaurat amb gust al cor de l'antiga Barcino. No hi han faltat tampoc els homenatges a poetes desapareguts com els malaurats David Rosenthal i Yael Langella ni a Salvador Puig Antich, símbol de la llibertat, la utopia i víctima dels aparells repressors de l'Estat en confabulació amb la societat. MX Espai ha tingut una presència pública no només des del seu espai

sinó també col·laborant en iniciatives artístiques d'abast general com “Visions de futur” i “Loop”.

Amb totes aquestes activitats MX Espai ha aconseguit convertir el que és petit en quelcom gran, estendre el que és mínim i donar a conèixer el que és poc conegut dels artistes amb llarga trajectòria.

Un dels cicles més particulars que ha acollit com a iniciativa MX Espai és l'anomenat “Cicle E: Llindars, el desconegut dels desconeguts” que ha tingut com a protagonistes les exposicions següents: *Sospita* (2000), mostra de tapissos amb cartrons de Benet Rossell teixits per Marga Ximénez i Anna Maria Fernández; *Llum* (2004) d'Aurèlia Muñoz; *Feedback* (2006), de Carles Pujol; *Flor de Saüc* (2007), de Pere Noguera i *Wacca. Vacca des de Jordi Benito per a Gran Hall* (2007) de Vicens Vacca. L'ampliació d'aquest cicle a les edicions especials s'ha reflectit en el llibre que du per títol *Sota la pell / Under my Skin*, amb poemes de Carme Riera i imatges de Marga Ximénez.

Nora Ancarola defineix molt bé quina és la motivació que genera la creació d'aquest cicle anomenat “Llindars”, que ha aplegat artistes provinents de diverses pràctiques iniciades als anys setanta i que han intentat traspasar els límits de l'art contemporani en la seva recerca. Amb aquest cicle, MX Espai1010 “vol posar de manifest un cop més el profund interès intrínsec i a la vegada didàctic que tenen algunes obres menys conegudes de destacats artistes [...]. Obres de vegades ocultes en els tallers o aparcaades pel propi autor, són testimoni d'altres processos, camins sense transitar [...], claus per comprendre obres de major envergadura, donant llum sobre allò que ombreja l'oblit”¹.

Si algun tret comú té aquest cicle és la subversió, en el sentit de “subvertir”; és a dir, d'insurrecció i desviació dels significats, des del mateix procés de recerca, fins a la seva disposició final.

Aquest esperit pertorbador i insurrecte ja el trobem en la primera de les exposicions que obre aquest cicle. “Els tapissos de la sospita” venen encapçalats per un text de Benet Rossell titulat “GOTAN”, paraula composta de cinc lletres que es reordenen fent un moviment de ball de tango, que és el que expressen els tapissos de Marga Ximénez.

¹ Ancarola, Nora. “Cicle Llindars. Traspasar els límits”, en el catàleg *Llum* d'Aurèlia Muñoz. Barcelona: MX Espai1010, 2004, pàg.4.

A *Llum*, d' Aurèlia Muñoz, es recuperen els reliquiariis i els exvots d'una data tan llunyana com el 1967 i les maquetes per als vestuaris de *La Rosa i l' Anell* (1968) de W.H. Thackeray, escenificada a Barcelona el 1968 i de les corresponents a *Tres Personatges* (1971). Altres maquetes, relacionades amb els estels ancorats, dels anys setanta, els ocells cometa dels anys vuitanta, els llibres a l'espai o la *Maqueta Gaudí* dels anys noranta configuraren una tria de projectes rars, ocults i oblidats, que mostraren la coherència interna de l'obra d'Aurèlia Muñoz basada en el constructivisme, la geometria, l' organicitat i l' encaix de l'art tèxtil en l'espai teatral.

Carles Pujol, un dels artistes de la generació dels anys setanta, que ha sabut desenvolupar un treball més coherent entre l'espai real i l'espai videogràfic des de la geometria i el coneixement científic, ens transportà a "*Feedback (entre l'atzar i la incertesa)*", una instal·lació feta *in situ* a MX Espai, a un viatge per la geometria i la matemàtica des de l'atzar, tot descobrint que la realitat, com més real és, més límits traspassa i esdevé imaginària o, si més no, incerta. " "*Feedback*" és, en paraules de l'autor, el recorregut il·limitat entre el resultat d'allò passat, predeterminat, així com el present en moviment continu i, per tant, infinit, i la nostra realitat sempre incerta."²

Pere Noguera traslladà a MX Espai part del seu laboratori de La Bisbal on s'esdevenen els processos creatius que vinculen aquest artista amb l'art contemporani. La sala d'exposicions com a mirall del seu propi espai de creació. Com a protagonistes, dos vídeos: *Flor de saüc (Blanc de temporada)*, de nova creació, i *Flama horitzontal*, una acció teatral muda que es pogué veure a Olot l'any 2000 i que no s'havia projectat mai a Barcelona. Objectes i llums encadenats a la instal·lació *Cercle* donava a entendre els lligams invisibles que uneixen l'existència de les coses. La realitat i la seva reproducció, les pantalles com a miralls de la realitat reproduïda, com al vídeo *Flor de saüc*. L'artista ho defineix així: "la flor de saüc, protagonista de l'arbre del jardí entra a la llum artificial de l'escàner per esdevenir imatge i reproducció".³ Per últim, l'artista convidà als visitants a posar nous títols als

² Ancarola, Nora en el catàleg "*Feedback*", de Carles Pujol. Barcelona: MX Espai1010, 2006, pàg.3.

³ És sabut que la flor de saüc és comestible. Citació extreta de la presentació de Nora Ancarola al catàleg *Pere Noguera. Flor de saüc*. Barcelona: MX Espai1010, 2007, pàg.2.

treballs exposats, tot creant un nou efecte mirall: l'autor/espectador, el títol i el seu doble desigual, com un nou estrat que el fa créixer en volum de significats. Com ha anotat Abel Figueres “cada nova titulació afegeix una altra capa connotativa al treball – a vegades molt més fina, altres més gruixuda, alguns cops transparent, altres translúcida o més aviat opaca – que engreixa i augmenta el volum i el pes expressiu de l'obra com si es tractés dels estrats d'una ceba.”⁴

Un altre projecte “sub-versiu” presentat a MX Espai és el de Vicens Vacca titulat *Gran Hall* que es transforma en cada exposició en una nova versió i constitueix un *work in progress* que des de fa deu anys amplia la seva aportació amb la participació d'un artista convidat, en aquest cas Jordi Benito, amb qui manté una conversa al Restaurant Taxidermista de Barcelona, el resultat de la qual es tradueix en una versió col·laborativa. *Gran Hall* és per si mateixa una obra bàsicament sonora. Aquí ha traspasat llenguatge sonor a l'àmbit del llenguatge visual, essent Jordi Benito qui ha interpretat o “sub-vertit” aquest espai sonor amb una interpretació visual numèrica amb llum de neó. So i llum esdevenen correlatius i equivalents en la seva presència immaterial, que ocupen l'espai com a escena de nous comportaments.

El llibre *Sota la pell / Under my Skin* posa en joc la sensibilitat de dues dones que confien els textos i les imatges que han creat a un llibre de gran format, que funciona com a metàfora del llibre com a espai textual, tèxtil i tàctil. Poemes que sorgeixen de sota la pell, però que també s'esdevenen sota els llençols, escenari dels plaers i les angoixes del sexe i l'amor. Un sentit de la vida i el temps que Carme Riera transporta amb gran sensualitat al domini dels mots amb els seus poemes, mentre Marga Ximénez busca la tactilitat d'aquests poemes sota la pell de la goma/escuma. Un llibre que traspassa el llindar dels poemes il·lustrats per esdevenir un llibre/objecte que convida a tocar el poema i a veure cada pàgina com el plec d'un llençol.

Presències, doncs, que traspassen els límits de les matèries, les disciplines i, fins i tot, les llibertats. MX Espai ha estat i és un lloc cedit als artistes sense normes, per on plana la llibertat creadora que cadascú hi vulgui

⁴ Figueres, Abel. “Retitular una exposició (de Pere Noguera)” en el catàleg *Pere Noguera. Flor de saüc*. Op.cit. pàg.3.

aportar. Tanmateix, l'espectador o visitant d'aquest espai mai no sentirà les barreres que sovint s'estableixen entre el dins i el fora de l'art.

(english)

WHEN ART IS A RESULT OF THE ENERGY OF ART

PILAR PARCERISAS

During the seventies and the eighties of the 20th century a number of alternative spaces were created to host off-mainstream and emerging art events, as an alternative to what the market could take. Then, in the nineties, the alternative spaces became subsidized spaces, with a function that was complementary to the major museum venues that already existed. The opinion has often been voiced that some of the best local art goes unsung by the discourse of the prevailing art-world machinery.

MX Espai 1010 opened its doors in 1998 on the first floor of carrer Llibreteria number 7, in Barcelona. The extremely modest intentions with which it began were in accordance to the space available and what was feasible within the financial possibilities, the available energy and the driving passion for art possessed by the two artists who started it. Ten years have now passed since they made that decision.

From the start, everything at MX Espai is little, small, minimal, limited and compressed. Hence the petit format shows, as well as the events called Mini Tèxtil Internacional, the "Art Mínim" cycles and the corresponding "Extensions", though none of them relinquish sizable conceptual aims. Sometimes this size concerns the shere geographical scope of the venture, as in the International Exhibitions of Textile Art. But on other occasions size refers to the range of practices and disciplines involved. We have witnessed shows involving installation, video, printmaking, tapestry, book presentations, poetry and art-publications, as well as lectures, talks, debates and concerts.

MX Espai has also stayed close to emerging new art forms, as in the cycle of shows called "Novíssims". They have also hosted a number of the more offbeat initiatives, which had not seen the light until given the opportunity to do so with complete freedom in the premises of MX Espai 1010, an interesting array of rooms in a first floor flat in Barcelona's Roman district. On other occasions, homage has been paid to bygone poets such as the much-missed

David Rosenthal and Yael Langella, or to Salvador Puig Antich, a symbol of freedom, of utopian striving and a tragic victim of the repressive structures of the state, in confabulation with the silent social majority. MX Espai has not only maintained a public profile from its art-space but has reached out to the general public as a partner in major events staged throughout the city, such as “Visions de futur” and the “Loop” video festival.

All of these activities have made MX Espai grow from something small into something big, extending what is minimal and revealing little known facets of established artists with long-standing careers behind them.

One of the most singular initiatives which MX Espai has collaborated with was the cycle of exhibitions labelled “Cicle E: Thresholds, the unknown of the unknown” that involved the following shows: *Sospita* (2000), a display of tapestries woven by Marga Ximénez and Anna Maria Fernández based on cartoons by Benet Rossell; *Llum* (2004) by Aurèlia Muñoz; *Feedback* (2006), with Carles Pujol; *Flor de Saüc* (2007), with Pere Noguera, and *Wacca. Vacca des de Jordi Benito per a Gran Hall* (2007) by Vicens Vacca. The extension of this cycle in several special publications has been gathered in book form under the title *Sota la pell / Under my Skin*, with poems by Carme Riera and illustrations by Marga Ximénez.

Nora Ancarola has aptly defined the motivation behind the “Llindars” (Thresholds) cycle, which has gathered artists from a variety of fields of expression, an initiative that started back in the seventies, to promote research in various directions in an attempt to extend the limits of contemporary art. With this cycle, MX Espai1010 “wants to underline, once more, the deep, intrinsic, as well as the didactic value of some of the lesser known works by well established artists [...]. Work that has remained hidden in their studios or that was set aside by the artists themselves, and stands witness to other ways of doing, untrodden paths [...], offering keys to a better understanding of their major work, shedding light on that which had already been almost forgotten”⁵.

If there is a common trait throughout this cycle it is subversion, in the sense of “to sub-vert”, i.e. insurrection and deviation of meaning, of the process of research itself, up to its final resolution.

⁵ Ancarola, Nora. “Cicle Llindars. Traspasar els límits”, en el catàleg *Llum* d’ Aurèlia Muñoz. Barcelona: MX Espai1010, 2004, pàg.4.

This disturbing and upstart spirit was already noticeable in the first exhibitions that initiated the cycle. “Els tapissos de la sospita” (the tapestries of suspicion) came with an introductory text by Benet Rossell titled “GOTAN”, a made-up word containing five letters which can be redistributed according to the basic step of the Tango, which, in turn, was the underlying leitmotiv expressed in the tapestries created by Marga Ximénez for the event.

Llum (Light), by Aurèlia Muñoz, recovered reliquaries and votive images from way back in 1967, as well as the scale-models she used for the costumes in the film *La Rosa i l' Anell* (1968) based on a novel by W.H. Thackeray, and set in Barcelona in 1968. She also showed the costume models of the film *Tres Personatges* (1971). Other models, concerning her films of kites tangled in trees, from the seventies, and the bird-kites of the eighties, her books published by MX Espai, or the *Maqueta Gaudí* in the nineties are a good example of rare, hidden and forgotten projects that illustrate the inner coherence of the oeuvre of Aurèlia Muñoz, rooted in constructivism, geometry and organic forms, on the verge between art-weaving and stage design.

Carles Pujol, an artist of the seventies generation who has developed a notably coherent line of work at the intersection of real space and video projection, based on geometry and scientific endeavours, transported us on a journey into geometry and mathematics with his installation “*Feedback (between chance and uncertainty)*”, created *in situ* at MX Espai. On this occasion he enabled us to discover that the more real reality is, the more limits it transgresses, finally becoming imaginary, or, at least, uncertain. In the artist's own words, “*Feedback*” is an unlimited journey between what results from the already determined past and the constant movement of the present, which is boundless; hence the uncertain character of our own reality.”⁶

Pere Noguera uprooted part of his laboratory in La Bisbal, where the process unfolds that links this artist to the contemporary art scene, and relocated it at the MX Espai, making the exhibition space a mirror of his own creative environment. He also presented two videos, his recently made *Flor de saüc (Blanc de temporada)*, and *Flama horitzontal*, a silent theatrical action that

⁶ Ancarola, Nora en el catàleg “*Feedback*”, de Carles Pujol. Barcelona: MX Espai1010, 2006, pàg.3.

was seen in Olot in 2000 but had not been shown yet in Barcelona. Objects and lights chained to the installation *Cercle* indicated the invisible links that connect all existing things. Reality and its images, the screen as a mirror of the representations of reality, as in his video *Flor de saüc*. As the artist defines it: “The flower of the willow (flor de saüc), star of garden trees, enters the artificial light of the scanner to become an image and a reproduction”.⁷ Finally, the visitors were invited by the artist to give new titles to the works on display, thereby creating a new mirror effect: the artist versus the spectator, the title versus its double, which is different again, like an additional layer that multiplies the mass of signification. Abel Figueres has pointed out that “each new title adds another connotative layer to the work – sometimes thinner, sometimes thicker, sometimes transparent, translucent or even opaque –increasing the volume and the expressive weight of the work as though it were the layers of an onion.”⁸

Another “sub-versive” project presented at MX Espai was *Gran Hall* by Vicens Vacca, a *work in progress* that has been growing for ten years now and undergoes alterations at every new venue it is shown, with the added contributions of a guest artist invited to every subsequent event. On this occasion the guest was Jordi Benito, with whom he had a conversation at the Taxidermista Restaurant in Barcelona that led to the present collaborative re-enactment. *Gran Hall* is fundamentally a sound piece and on this occasion the language of sound was translated into the visual mode, as Jordi Benito was called on to interpret or “sub-vert” the sound-space, using neon light to make a visual and numerical interpretation of it. Sound and light became correlative and equivalent in their immaterial presence, transforming the space into a stage for new behavioural patterns.

The book *Sota la pell / Under my Skin* captures the sensibility of the two women who entrusted the texts and illustrations they created to the pages of a large scale book that works as a metaphor of the bed. The bed as a textual, textile and tactile space. Poems that emerge from under the skin but also come

⁷ És sabut que la flor de saüc és comestible. Citació extreta de la presentació de Nora Ancarola al catàleg *Pere Noguera. Flor de saüc*. Barcelona: MX Espai1010, 2007, pàg.2.

⁸ Figueres, Abel. “Retitular una exposició (de Pere Noguera)” en el catàleg *Pere Noguera. Flor de saüc*. Op.cit. pàg.3.

into being under the sheets, the stage on which the pleasures and anguishes of sex and love unfold, a sense of life and of time that Carme Riera transports to the realm of words and poetry with great sensitivity, while Marga Ximénez seeks the tactility of these poems under a skin of foam rubber. This is a book that goes beyond a collection of illustrated poems to become an object that begs to be touched, inviting the reader to feel each poem and unfold every page like the creases of the sheets.

Presences, therefore, that cross the lines that separate materials, disciplines and even freedoms. MX Espai was and continues to be a space without rules, offered to artists for their creativity to unfold freely in whatever way they see fit. Moreover, in this space the spectators will never discover those barriers so frequently present between the inside and the outside of art.